בן סורר ומורה פרק שמיני סנהדרין עד.

רב פפא אמר. הא דקתני אחותו יש לה קנס כמפותה קאמר דכתב קנסא נמי היא ולהגילה לא ניתן דהא מיהא מקפדת: **אביי אמר.** לעולם באנוסה וכגון דיכול המציל להציל באחד מאבריו של זה שלא ניתן להורגו מעתה ור' יונתן בן שאול היא: **ויכול.** הנרדף או הרוצחו להציל באחד מאבריו ולא הציל אלא בנפשו נהרג עליו: **כמלוה שכמיפה.** שהוא מתכוין להרוג את חבירו והכה את האשה הכתוב מדבר: **דכתיב ואם אסון יהיה.** ואי לא מתכוין להרוג דשוגג הוא אמאי מקטיל אלא לאו ש"מ במתכוין ופסק רואה ניתן להגילו בנפשו כדאמרינן לעיל [עב.] וזה רודף היה שהיה מתכוין ואפ"ה כתיב דאם לא יהיה אסון שאין כאן חיוב מיתה עונש יענש דמי ולדות: **אי אמרת כשלמא וכו'.** כגון שיכול הרואה להציל באחד מאבריו דהוא לא ניתן להורגו הלכך אין כאן מיתה ויענש: **אלא אי אמרת וכו'.** אמאי יענש הא רודף הוא וניתן להציל בנפשו: **דילמא שאני הכא.** להכי משלם ואע"ג דאיכא לד מיתה משום דמיתה לזה ותשלומין לזה המיתה והתשלומין אינן באין לו ע"י אדם אחד שהמיתה באה עליו בשביל חבירו שהיה מריב עמו והתשלומין דבעל האשה הן דאינם דעלמא הוא הלכך לא מיפטר מתשלומין דהאי משום חיוב מיתה דמיתייב אאחיך: **לא שנא.** אם היה כאן חיוב מיתה אין חילוק להתחייב תשלומין בין שהמיתה באה עליו בשביל בעל התשלומין בין שבאה עליו בשביל אחר פטור: **מתחייב בנפשו הוא.** כדליפה זו שהרי ניתן להציל בנפשו ואע"ג דכלים הללו של אחר כל אדם הן דמיתה לזה ותשלומין לזה פטור: **ורודף שהיה רודף.** אחר חבירו להורגו וזה רודף אחריו להגילו ושיבר את הכלים וכו': **סבר לה כאבוי.** בעבודת כוכבים דעונשים מן הדין והדר ליף שבת בחולו חלול מעבודת כוכבים מחלליה מות יומת (שמות לא) ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלהיך אני יי:

ויקרא יח כא

5. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יי: ויקרא יח ה

6. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב

7. ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: דברים ו ה

8. ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה:

דברים כב כו

גליון הש"ס

גם' יעבור ואל יהרג תניין. עי' פוטה י ע"ב תוס' ד"ה טמ:

הגהות הב"ח

(א) גם' ותשלומין לזה כ"כ עי' לעיל דף ט ע"ב וכנ"ל דף כג ע"א כתוס': (ב) תוס' ד"ה קסבר וכו' כדמפרש בפרק חרבא מיקות:

מסורת הש"ס

א) [לעיל מז.], ב) [לקמן עט. כתובות לג., ג) [עמ"ס לקמן עט. על הגליון], ד) ב"ק קיז: [ופס אינא רבה ועי' תוס' כתובות ל: בד"ה רב אסי], ה) [לעיל נד. ופס נמנן], ו) [ע"ז מ:], ז) יומא פה. ע"ז מ: נד., ח) כרתות פא: פסחים כה. יומא פב., ט) [לעיל עב. וע"ז], י) [ככל המקומות אית' רבא ומ"ש בשלמות], כ) להעביר את ישראל מדתם לעבודת כוכבים. [בכ"מ: בשעת שמד], ל) [ב"ל ראיכא], מ) [ויקרא כב], נ) בפ"ז: ונראה.

תורה אור השלם

1. וכי יצאו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון עונש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב

2. ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש:

שמות כא כג

3. ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

שמות לא יד

4. ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלהיך אני יי:

ויקרא יח כא

5. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יי: ויקרא יח ה

6. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב

7. ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: דברים ו ה

8. ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה:

דברים כב כו

עין משפט נר מצוה

נה א מיי' פ"ח מהל' רוצח ושמירת הנפש ה"ט. מהל' חובל ומזיק הלכה יב סמג עשין ע טושי"ע ח"מ סימן שפ פעיף ג:

ג [מיי' שם הל' יג]:

ד [מיי' שם הל' יד]:

נז ה ו ז ח מיי' פ"ה מהל' יסודי התורה הלכה יא סמג עשין ע טושי"ע ח"מ סימן שפ פעיף ג:

פי' קנז פעיף ג:

מוסף רש"י

ויכול להצילו. ויכול הנרדף להציל עצמו, באחד מאבריו. של רודף כגון לקטע רגלו, ולא הציל. אלא הרגו (לעיל נז.). **במצות שבמיתה הכתוב מדבר.** שהיה מתכוין להרוג את חבירו (לקמן עט. וכע"ז כתובות לג.). **דכתיב ואם אסון יהיה.** שמתה האשה, **ונתת נפש תחת נפש.** ואפ"ש שלא נתכוין אלא לחבירו, ואשמעינן נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (כתובות לג. וכע"ז לקמן עט.). **מתחייב בנפשו הוא.** כדליפה זו ואפילו אין הורגו, דהגן ואלו ניתנו להציל בנפשו הרודף אחר חבירו אלא הרגו, ומלא תעלמין חייב כאן מאחר (ב"ק קיז.). **וכי עונשין מן הדין.** מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עבה וכלמה עבודה ופקולי קדשים אחה למד מק"ו, אבל לא מזהרות ועונשין (חגיגה יא.). **בפרהסיא.** יש מיחל הסם, שיאיה לאון ולמיתין ממנו לחלל בקדושת הסם (ע"ז דף ז:). **למה באמר בכל מאדך.** יאמר החביב שבכח וכל שכן שאינו חביב (יומא פב. וכע"ז פסחים כה.). **לכך נאמר בכל מאדך.** מן החביב עליך (ברכות סא:) לפי שלפעמים שזה חביב ופעמים שזה חביב, לכך הוצרכו שניהן לומר אהוב את בולמך יותר מן החביב עליך (פסחים כה.). **כי כאשר יקום.** נגערה המאורסה כתיב (יומא פב.). **וכי מה למדנו מרוצח.** כאן לפטור את האונס, דקאמר ליה קרא אין לנערה מעמ מות כי כאשר יקום איש, דמשמע כי הימי ההתם אונס פטור הכי נמי פטורה (לעיל עג.) שהוא כמשפט הרוצח כן משפט הדבר הזה (יומא פב.). **והלא פירש כה אונס פטור בדכתיב ולנערה** לא תעשה דבר (פסחים כה.). **הרי זה בא ללמד ונמצא למד.** אלא מעמט שזה כא ללמד על הנערה ונמצא שנכתב כאן ללמד הימנה, כלומר נמצא אף למד, דמשום מילי אחריני איתקום ותרוייהו ילפי מהדדי (לעיל עג.) **והכי קאמר** כדרוש נגערה שיהא שרן, כמו (ישעיה כד) והיה כעם ככהן, הלא נאמר והיה העם ככהן (פסחים כה.). **מה נערה המאורסה.** ניתן רשות לרוצח שהוא

תוספות

ויכול להצילו. ויכול הנרדף להציל עצמו, **באחד מאבריו.** של רודף כגון לקטע רגלו, **ולא הציל.** אלא הרגו (לעיל נז.). **במצות שבמיתה הכתוב מדבר.** שהיה מתכוין להרוג את חבירו (לקמן עט. וכע"ז כתובות לג.). **דכתיב ואם אסון יהיה.** שמתה האשה, **ונתת נפש תחת נפש.** ואפ"ש שלא נתכוין אלא לחבירו, ואשמעינן נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב (כתובות לג. וכע"ז לקמן עט.). **מתחייב בנפשו הוא.** כדליפה זו ואפילו אין הורגו, דהגן ואלו ניתנו להציל בנפשו הרודף אחר חבירו אלא הרגו, ומלא תעלמין חייב כאן מאחר (ב"ק קיז.). **וכי עונשין מן הדין.** מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עבה וכלמה עבודה ופקולי קדשים אחה למד מק"ו, אבל לא מזהרות ועונשין (חגיגה יא.). **בפרהסיא.** יש מיחל הסם, שיאיה לאון ולמיתין ממנו לחלל בקדושת הסם (ע"ז דף ז:). **למה באמר בכל מאדך.** יאמר החביב שבכח וכל שכן שאינו חביב (יומא פב. וכע"ז פסחים כה.). **לכך נאמר בכל מאדך.** מן החביב עליך (ברכות סא:) לפי שלפעמים שזה חביב ופעמים שזה חביב, לכך הוצרכו שניהן לומר אהוב את בולמך יותר מן החביב עליך (פסחים כה.). **כי כאשר יקום.** נגערה המאורסה כתיב (יומא פב.). **וכי מה למדנו מרוצח.** כאן לפטור את האונס, דקאמר ליה קרא אין לנערה מעמ מות כי כאשר יקום איש, דמשמע כי הימי ההתם אונס פטור הכי נמי פטורה (לעיל עג.) שהוא כמשפט הרוצח כן משפט הדבר הזה (יומא פב.). **והלא פירש כה אונס פטור בדכתיב ולנערה** לא תעשה דבר (פסחים כה.). **הרי זה בא ללמד ונמצא למד.** אלא מעמט שזה כא ללמד על הנערה ונמצא שנכתב כאן ללמד הימנה, כלומר נמצא אף למד, דמשום מילי אחריני איתקום ותרוייהו ילפי מהדדי (לעיל עג.) **והכי קאמר** כדרוש נגערה שיהא שרן, כמו (ישעיה כד) והיה כעם ככהן, הלא נאמר והיה העם ככהן (פסחים כה.). **מה נערה המאורסה.** ניתן רשות לרוצח שהוא

שלא יהא ממונו חביב עליו. דמדינתן להצילו בנפשו כל שכן דינתן בממונו: **קסבר** עונשין מן הדין. לא דמי לעונשין מן הדין דאפילו הכי אביי וראבא לקמן בפ' הנערפין (ד' עו.). (ג) דפרהסיא בפרק ד' מיתות (ד' נג.: ד"ה הסמא) והא דאיכא לעיל מד למעוטי עבודת כוכבים היינו נמי למאן דאמר עונשין ומ"ד אין עונשין הוה משני מד למעוטי בהמה דדמי לעריות ואידך אידי דכתיב נער כתיב נמי נערה:

אפילו

מסורת הש"ס

ד) [לעיל נז.], ה) [לקמן עט. כתובות לג., ו) [עמ"ס לקמן עט. על הגליון], ז) ב"ק קיז: [ופס אינא רבה ועי' תוס' כתובות ל: בד"ה רב אסי], ח) [לעיל נד. ופס נמנן], ט) [ע"ז נז.], י) יומא פה. ע"ז מ: נד., יא) כרתות פא: פסחים כה. יומא פב., יב) [לעיל עב. וע"ז], יג) [ככל המקומות אית' רבא ומ"ש בשלמות], יד) להעביר את ישראל מדתם לעבודת כוכבים. [בכ"מ: בשעת שמד], טו) [ב"ל ראיכא], טז) [ויקרא כב], יז) בפ"ז: ונראה.

תורה אור השלם

1. וכי יצאו אנשים ונגפו אשה הרה ויצאו ילדיה ולא יהיה אסון עונש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה ונתן בפללים: שמות כא כב

2. ואם אסון יהיה ונתתה נפש תחת נפש:

שמות כא כג

3. ושמרתם את השבת כי קדש הוא לכם מחלליה מות יומת כי כל העשה בה מלאכה ונכרתה הנפש ההוא מקרב עמיה:

שמות לא יד

4. ומזרעך לא תתן להעביר למלך ולא תחלל את שם אלהיך אני יי:

ויקרא יח כא

5. ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני יי: ויקרא יח ה

6. ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל אני יי מקדשכם:

ויקרא כב לב

7. ואהבת את יי אלהיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך: דברים ו ה

8. ולנער לא תעשה דבר אין לנער חטא מות כי כאשר יקום איש על רעהו ורצחו נפש כן הדבר הזה:

דברים כב כו

גליון הש"ס

גם' יעבור ואל יהרג תניין. עי' פוטה י ע"ב תוס' ד"ה טמ:

הגהות הב"ח

(ג) גם' ותשלומין לזה כ"כ עי' לעיל דף ט ע"ב וכנ"ל דף כג ע"א בתוס': (ד) תוס' ד"ה קסבר וכו' כדמפרש בפרק חרבא מיקות:

ערוך לנר

רודף אחריה שילינה ממני בנפשו של רודף, כדכתיב ואין מושיע לה, הא אם יש מושיע צריך להושיעה בכל אשר בהריגתו, אם אין יכול להציל באחד מאבריו יהרגנו (שם וכע"ז יומא פב.). **מה רוצח יהרג ואל יעבור.** אם אמרו לו הרוג מנרך ואם לא אהרוג אחך, יהרג ואל יעבור בעיבור זו (יומא שם. וכע"ז פסחים שם). **אף נערה המאורסה.** אם יאמרו בעל לחוקת מחיבך לו מיהרג, יהרג ואל יעבור, אבל היא אינה מצוה למסור את נפשה, דהיא אינה עושה כלום לקרקע טולם בעלמא היא, ולפיה לדבר אמתר מלחמה (יומא שם). **ושפיכות דמים גופיה מנלן.** דיהרג ואל יעבור (שם פב.). **מרי דוראי.** מושל עירי (פסחים שם) שלטון של כפר שאני דר שם (יומא שם) דוכא, כפר (קדושין שם). מי ייסר דמנא דדיך סומק טפי. כלומר מה דעתך לאמרי מילתא משום ומי כהם ולא שימות כהם, טעמא של דבר לפי שחביבה נפשן של ישראל לפני המקום ומבטל המצות ויחיה זה, אבל עכשיו שיש כאן ישראל נהרג ויהמלה בעילה, לאה ייעוב בעיני המקום לעבור על מצותו, לאה יהיה דמך חביב עליו יותר מדם מחיבך ישראל (יומא שם. וכע"ז פסחים שם) מי יאמר שנפשך חביבה לפני המקום יותר משל זה, דילמא של זה חביבה טפי עליו ומלא מצוה בעיבה נעשית ונפש אחרת (פסחים שם).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com